

บทที่ 6

หลักการดำเนินการเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่ทำหน้าที่หลักในการให้การศึกษาอบรมอย่างเป็นระบบแก่เด็ก เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โรงเรียนจะทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กได้ครบทุกสิ่งทุกอย่างนั้นย่อมเป็นไปได้ เรายอมรับกันว่าการศึกษา คือการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ประสบการณ์ที่เด็กควรได้รับมิใช่มียู่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ยังมีอยู่ในที่อื่น ๆ ในชุมชนอีกมาก ชุมชนจึงมีส่วนให้ประสบการณ์ที่เป็นรากฐานทางขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และเจตคติแก่เด็ก ดังนั้นโรงเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ตรงตามความต้องการของชุมชน และเหมาะสมกับสภาพทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งยังเป็นการถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอีกด้วย โดยถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชนจัดดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชน โรงเรียนจึงต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับชุมชน และทำประโยชน์ให้กับชุมชน ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนช่วยพัฒนากิจกรรมของโรงเรียนด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง

กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนเข้าใจการดำเนินงานและความต้องการของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครองและผู้เสียภาษีอื่น ๆ ตัดสินใจถูกต้องในการให้โรงเรียนพัฒนาเด็กอย่างไร (วิไลวรรณ วิทย์โรจน์, 2525 : 223)

สุพิชญา ชีระกุล ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน หรืออาจสรุปได้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง วิธีการหรือหนทางที่โรงเรียนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในเขตนั้น (สุพิชญา ชีระกุล, 2522 : 48)

2. ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด และให้ผลที่ได้จากการศึกษานั้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ได้มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

เมอร์ล อาร์. ซัมชัน (Merle R. Sumption) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. เสนอรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบข่าวความเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องสนใจต่อการศึกษาของท้องถิ่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ประชาชนหรือชุมชน เข้ามามีบทบาทในการวางเป้าหมายของการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน
6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนและชุมชน หรือท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม
7. เสนอความรู้ ความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ทางการศึกษาแก่ชุมชน
8. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม
9. เพื่อเป็นหนทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน
10. เพื่อเป็นการแก้ไขข้อข้องใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความซื่อสัตย์และนิยมยกย่อง (Merle R. Sumption, 1966 : 104-106)

ม.ร.ว. สมพร สุทัศน์ย์ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อทราบพื้นฐานที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้ปกครองเพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจและช่วยเหลือโรงเรียนทั้งทางด้านวิชาการและทุนทรัพย์
3. เพื่อให้ใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนให้เกิดประโยชน์

4. เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการของโรงเรียนทั้งวัสดุสถานที่และความสะดวกต่าง ๆ

5. เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในการจัดการศึกษาให้เป็นเรื่องของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (ม.ร.ว. สมพร สุทัศน์, 2525 : 131)

ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจากผู้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปเป็นเรื่องสำคัญได้ดังนี้

1. เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและชุมชนให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือ ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านวิชาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรมแก่ชุมชน

2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการวางเป้าหมาย กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อฝึกบุคคลให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสังคม

3. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีทัศนคติและมีแนวทางที่ตรงกันในการพัฒนาการศึกษาและชุมชน

4. เพื่อเป็นหนทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน (ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ, 2528 : 17-18)

3. ความสำคัญและความจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยที่โรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในชุมชน โรงเรียนและชุมชนจำต้องมีความสัมพันธ์โดยใกล้ชิด สตูฟส์และมาร์คส์ (Stoop and Marks 1965 : 277-279) แสดงความคิดเห็นว่า แต่ละโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายความต้องการและรูปแบบเฉพาะของงานในแต่ละสังคม ศาสนา อาชีพ โรงเรียนเปรียบเหมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นภาพของชุมชนนั้น หลักสูตรของโรงเรียนสะท้อนให้เห็นจุดมุ่งหมายในการอบรมเด็กแต่ละคน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะทำให้ชุมชนเข้าใจและให้ความร่วมมือในภารกิจทั้งปวงของโรงเรียน ครูใหญ่ คณะครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ชุมชนก็อาจให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนพอสรุปได้คือ

1. โรงเรียนเป็นแหล่งคัดเลือกคนให้ชุมชน (School as a Sorting and Selecting) โรงเรียนตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชน โรงเรียนจึงทำหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถพอสมควรก่อนปล่อยคนเหล่านั้นออกไปเป็นสมาชิกของชุมชน

2. โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน (School as a Socializing Agency)

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรอมมาจากครอบครัวเด็กอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลานานและอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โรงเรียนจึงสามารถเปลี่ยนแปลงและหล่อหลอมพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมได้มาก

3. โรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาต่าง ๆ (Collecting of Disciplines) โรงเรียนจึงพร้อมที่จะจัดสิ่งแวดล้อมให้มีคุณค่าแก่นักเรียนก่อนไปเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องมีครูที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน

4. โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม (School as a Culture transmission Agency) วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน โรงเรียนและชุมชนมีหน้าที่ฟื้นฟูและรักษาเพื่อให้เยาวชนเข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ

5. โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน (School as Community Center) โรงเรียนเป็นสมบัติของชุมชนโดยส่วนรวม สามารถที่จะให้อาคารและบริเวณเป็นที่ประชุมหรือประกอบพิธี

6. โรงเรียนและชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ พัฒนาคนให้เป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ปัจจุบันแนวความคิดและความพยายามที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และชุมชนกับโรงเรียนมีมากขึ้นด้วยความหวังที่จะให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีบทบาทจัดการศึกษาของรัฐ

ความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดของ Kindred และ Sumption ได้แก่

1. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ จุดมุ่งหมาย การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน

2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และคิดว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เมื่อประชาชนยอมรับว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญของชุมชน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ถ้าประชาชนในชุมชนมีความรู้สึกรู้ว่าตนเป็นเจ้าของโรงเรียน พร้อมกันให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหาร และการดำเนินงานของโรงเรียน กล้าติและชมโรงเรียนอย่างจริงใจ โรงเรียนก็จะได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

3. เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนต้องทำให้ประชาชนเห็นความก้าวหน้าของการศึกษาโดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของชุมชนด้วย โรงเรียนต้องดำเนินการในสิ่งที่ชุมชนสามารถเข้าใจ ยอมรับ และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือโรงเรียน โดยการ

สนับสนุนด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังความคิด ทั้งนี้ โรงเรียนต้องให้สิทธิต่อประชาชน ในการเสนอความคิดเห็น หรือร่วมเป็นกรรมการในการบริหารงานของโรงเรียน

4. เพื่อแก้ไขภาพพจน์ของครู เมื่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนครูและผู้ปกครอง นักเรียนก็มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างมีความเข้าใจและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกัน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจเจตนาในการกระทำต่าง ๆ ของครูได้ดีขึ้น

5. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของชุมชน นักเรียนสามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6. เพื่อให้เด็กในชุมชนมีความเจริญงอกงาม มีความประพฤติดี ทั้งนี้ เพราะโรงเรียน และผู้ปกครองมีความเข้าใจ และสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ช่วยกันร่วมมือแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการเจริญงอกงามของเด็ก

สำหรับหลักการดำเนินการ เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนนี้ ผู้เขียนขอ เสนอแนะแนวความคิดที่ประยุกต์มาจากแนวความคิดของ Kindred, Sumption และเพื่อน ดังนี้

หลักการดำเนินการของ Kindred

Kindred ได้เสนอแนะหลักการดำเนินการเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยใช้การประชาสัมพันธ์ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนั้น มีหลักการสำคัญอยู่ 7 ประการ คือ

1. ความบริสุทธิ์ใจ
2. ความต่อเนื่อง
3. การครอบคลุมเนื้อหา
4. ความเรียบง่าย
5. การสร้างสรรค์
6. ความสามารถในการปรับตัว
7. ความยืดหยุ่น

1. **ความบริสุทธิ์ใจ (Integrity)** ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชนย่อมจะต้องมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรจะมีอะไรปิดบังภายในระบบโรงเรียน เพราะถ้ามีการปิดบังเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจขึ้นในหมู่ประชาชน โดยปกติแล้วประชาชนก็ได้ให้ความเชื่อระบบโรงเรียนอยู่มากพอสมควร แต่ถ้าหากประชาชนพบว่ามึอะไรปิดกั้นซ่อนเร้นอยู่ เขาก็จะหมดศรัทธา และจะเป็นการยากมากที่จะเรียกศรัทธาของประชาชนให้กลับคืนมาได้เหมือนเดิม

บางครั้งโรงเรียนได้พยายามกระทำการใด ๆ อย่างซื่อสัตย์และซื่อตรงไปตรงมา บางครั้งโรงเรียนอาจแถลงข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากที่ฝ่ายสมาชิกและชุมชนทราบมา ก็ควรจะได้มีการหาข้อมูลเพิ่มเติมสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อยืนยันว่าเป็นความจริงอย่างแน่นอน

2. ความต่อเนื่อง (Continuity) การจะสร้างสัมพันธ์ภาพกับชุมชนนั้นไม่ใช่จะสร้างได้ภายในเวลา 2-3 วัน เช่นเดียวกับงานการพัฒนาการศึกษา ทั้งสองอย่างนี้จะต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน บางครั้งอาจจะต้องใช้เวลา 10 ปี

ในกรณีที่ครูใหญ่ต้องการจะให้ชุมชนร่วมกันบริจาคเงินสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ครูใหญ่ควรสร้างแนวโน้มแห่งความสัมพันธ์กับทั้งบุคคลหน่วยงานและกลุ่มชนของท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่เมื่อได้อาคารเรียนสมตามวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่ได้ดำเนินการประสานความสัมพันธ์นั้นให้ยั่งยืนตลอดไป ถ้าเป็นอย่างนั้นก็นับได้ว่าโรงเรียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนจำเป็นจะต้องมีตลอดไป และอย่างสืบเนื่องกันด้วย

3. การครอบคลุมเนื้อหา (Coverage) โปรแกรมการศึกษาของทุกโรงเรียนนั้น นับได้ว่ามีลักษณะประสมประสาน การประชาสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงานและขอบข่ายของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่ว่าครูใหญ่ถนัดในด้านส่งเสริมการกีฬา ก็ทุ่มเงินใช้แต่การแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนเป็นเครื่องมือ โดยลืมความสำคัญทางด้านอื่น หรือให้ความสำคัญในกิจการอื่นน้อยลง

เปรียบได้ว่าการที่จะให้คนเราเข้าใจในรูปร่างของสิ่งของสิ่งหนึ่ง หากจะให้มองเห็นเพียงด้านเดียวก็คงจะไม่สามารถเข้าใจรูปร่างของสิ่งนั้นได้ดีเท่ากับการมองทุก ๆ ด้าน ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ควรที่จะให้ประชาชนเข้าใจสภาพของโรงเรียนทุกด้านด้วย

ในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการเผยแพร่ก็เช่นเดียวกัน ควรใช้เครื่องมือทุกชนิดที่สามารถจะกระทำได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่นนั้น ๆ นับตั้งแต่เครื่องมือที่ทันสมัยที่สุด คือ โทรทัศน์ ไปจนถึงการพูดแบบตัวต่อตัว

4. ความเรียบง่าย (Simplicity) การที่จะสร้างความกระจ่างใด ๆ ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใหญ่ที่อยู่ในชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การปฏิบัติการ และปัญหาทางการศึกษานั้น ยากกว่าการที่จะสอนวิชาการให้แก่นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนมากนัก นักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในสถานะที่ควบคุมได้ แต่ผู้ใหญ่ในชุมชนอยู่ในสถานะที่ควบคุมได้ยากหรือมิได้เลย เขามีสิทธิที่จะฟังหรือมิฟังก็ได้ จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ ดังนั้นหากจะมีการอธิบายแก่ประชาชนในชุมชนใดก็ตาม ฟังนี้ก็ถึงหลักแห่งความเรียบง่าย ไม่ว่าจะเป็นการเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงในด้านคำพูด การเรียน หรือในรูปการแสดงเป็นกราฟก็ตามคำพูดที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ทุกคนเข้าใจ มิใช่ภาษาวิชาการ นอกจากนั้นผู้พูดต้องให้เกียรติผู้ปกครองและประชาชนโดยทั่วไปที่เข้ามาฟัง ภาษาที่ใช้ควรสุภาพเรียบร้อย เข้าใจง่ายกินความกะทัดรัด

5. การสร้างสรรค์ (Constructiveness) ประชาชนโดยทั่วไปต้องการรู้ว่าสิ่งดี ๆ อะไรบ้างในโรงเรียน โรงเรียนมีปัญหาหรือข้อบกพร่องอย่างไร และสามารถจะแก้ไขได้อย่างไร การแจ้งให้ประชาชนทราบถึงความดีของโรงเรียนควรเน้นที่ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนว่ามีความเจริญไปมากน้อยเพียงใด แค่นั้น โดยหลักการแล้วชาวบ้านจะไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาส่วนตัวของครูและผู้บริหารแต่ละคน การประชาสัมพันธ์ได้มีไว้เพื่อแสดงให้เห็นปัญหาและความท้าทายของการบริหาร การแก่งแย่งชิงดีกันเอง การประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงน่าจะมุ่งที่การสร้างสรรค์มากกว่าการทำลาย

ประชาชนพึงได้ทราบถึงปัญหาที่มีมาของระบบโรงเรียน แต่ข้อเท็จจริงที่แสดงนี้มีได้กระทำด้วยอารมณ์ และควรแยกออกจากปัญหาส่วนตัว การเสนอปัญหานั้นก็เพื่อการแก้ไขมิใช่เพื่อให้หมดกำลังใจ

6. ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) โครงการประชาสัมพันธ์จำเป็นจะต้องปรับให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละโอกาสและแต่ละสภาพปัญหา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงส่วนประกอบในด้านวัฒนธรรม ความเข้าใจ ความคิดเห็น และสิ่งอื่น ๆ ของประชาชน

ประชาชนแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่มก็มีความแตกต่างในด้านรสนิยม ความคิด สภาพสติปัญญา พื้นฐานความรู้ ทักษะคิด และคุณค่าอื่น ๆ โครงการประชาสัมพันธ์ใด ๆ พึงจัดให้สนองความต้องการที่แตกต่างกันของประชากรเช่นเดียวกับการศึกษาสมัยใหม่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน

7. ความยืดหยุ่น (Flexibility) ทั้งองค์การ โครงสร้าง และงานการประชาสัมพันธ์ ควรจะยึดถือลักษณะการยืดหยุ่น หากไม่มีการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ย่อมจะต้องมีไปตามกาลสมัย การประชาสัมพันธ์ก็ไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ เช่นในชุมชนหนึ่งเคยเป็นชุมชนชนบทธรรมดาที่ประชากรมีความรักท้องถิ่นและหากินกับการทำไร่นา แต่เมื่อทางสัญจรดีขึ้น มีถนนตัดผ่านมาสู่เมืองใหญ่ที่อยู่ไม่ไกลออกไป มีการอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมาก ประชากรในชุมชนก็เดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับเพื่อไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมกันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของชุมชนเมื่อก่อนและหลังที่มีทางผ่านจึงมีสภาพแตกต่างกัน การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจะถือหลักว่าเคยทำอย่างไรก็จะทำไปอย่างนั้นเห็นจะไม่ได้ ทั้งนี้จะต้องอาศัยวิธีการปรับปรุงและการยืดหยุ่นเข้ามาประกอบด้วย

ข้อควรคำนึงถึงประชากรในระยะต่อไปนั้น ควรคำนึงถึงการทำงานแบบไม่ยืดหยุ่น โดยการยึดถือปฏิบัติโครงการประชาสัมพันธ์รายปีที่ได้ทำไว้ ความจริงการวางแผนงานล่วงหน้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน แต่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อทำให้งานที่ปฏิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

หลักการดำเนินการของ Sumption

Sumption และ Engstrom (1966 : 148-158) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับหลักการดำเนินการเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนว่า การที่จะให้โรงเรียนมีความสัมพันธ์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาในหลักใหญ่ ๆ 4 ประการ คือ

1. โรงเรียนรัฐบาลได้มาจากการลงทุนของประชาชน
2. การผดุงไว้ซึ่งเสรีภาพทางวิชาการความคิด
3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการศึกษาของประชาชน
4. ความจำเป็นในการติดต่อสื่อสารสองทาง

1. โรงเรียนรัฐบาลได้มาจากการลงทุนของประชาชน

ในปัจจุบันครูอาจารย์มักจะยอมรับว่าเขาเป็นข้าราชการของรัฐบาลมากกว่าเป็นข้าราชการของประชาชน ครูอาจารย์บางคนยังไม่ยอมรับว่าประชาชนที่ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนนั้นความจริงแล้วเป็นผู้ที่ได้ร่วมลงทุนเพื่อการศึกษาแห่งชาติเช่นคนอื่นทั้งหลาย และบุคลากรการศึกษาเหล่านั้นมีหน้าที่ที่จะต้องให้บริการการศึกษาแก่บุตรหลานของประชาชน ระบบการรวมอำนาจที่มีมาในประเทศเรา ทำให้เรามองเห็นความสำคัญของประชาชนที่มีต่อการศึกษาในแต่ละท้องถิ่นน้อยเหลือเกิน เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนทางจังหวัดภาคเหนืออาจจะมาจากการเก็บภาษีเหมืองแร่ของจังหวัดภาคใต้ก็ได้ แต่ไม่ว่าเราจะมีการบริหารการศึกษาแบบรวมอำนาจหรือกำลังพัฒนาไปสู่การกระจายอำนาจ เราไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าเงินที่ทางรัฐบาลนำมาลงทุนเพื่อศึกษานั้น แท้จริงก็มาจากประชาชนร่วมชาติทั้งหลาย

ความจริงที่ว่าโรงเรียนรัฐบาลได้มาจากการลงทุนของประชาชนนั้น เรามีหลักการปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบความเชื่อดังกล่าวได้ ดังนี้

1. โรงเรียนรัฐบาลเป็นของประชาชนทุกคน หมายความว่ากลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะมาครอบงำโรงเรียนเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตนหรือกลุ่มมิได้ ประชาชนแต่ละคนมีสิทธิที่จะรับรู้เกี่ยวกับโรงเรียน ประชาชนทุกคนเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนรัฐบาลเพราะเขาได้ลงทุนให้แก่โรงเรียนนั้น ๆ ด้วยภาษีอากรที่เขาเสียให้แก่รัฐ

2. โรงเรียนรัฐบาลควรสนองความต้องการของทุก ๆ คน หลักการนี้แม้จะเป็นอุดมการณ์และคำพูดมากกว่าการปฏิบัติที่แท้จริง ในบางครั้งเราปฏิเสธและไม่เห็นด้วยในการลงทุนเพื่อการศึกษาพิเศษ เช่น การสอนคนหูหนวก ดาบอด ทั้งนี้เพราะเหตุผลที่ว่า “มันแพงไป” แต่ในขณะเดียวกันสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังเรียนก็อาศัยการลงทุนของประชาชนของผู้อื่นอย่างมหาศาลเช่นกัน แต่เราเห็นว่าคุ้มค่าและจำเป็นในความคิดที่ว่าการศึกษาเป็นของทุกคนนั้น

พื้กถึงโรงเรียนที่สามารถปรับให้สนองความต้องการของเอ้ก้ตบคคที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน

3. วัตถุประสงค์ของโรงเรียนรัฐบาล เป็นวัตถุประสงค์ของมหาชน เพื่อสนองความต้องการของเอ้ก้ตบคค และจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาชนในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งคงจะไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนในทุก ๆ ด้านได้ แต่ละโรงเรียนจะพื้กกระทำได้ดีที่สุดก็คือการพัฒนาเยาวชนแต่ละคนให้บรรลุศักยภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้

4. โรงเรียนพื้กใช้ทรัพยากรและเสาะหาแหล่งวิชาการ ทั้งที่เป็นบุคคลและวัสดุ เพื่อผลประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา สำหรับแหล่งวิชาการที่เป็นประโยชน์อาจมาจากประชาชนธรรมดาที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านซึ่งสามารถช่วยงานโรงเรียนได้ในฐานะผู้อภิปราย ที่ปรึกษา ผู้แนะแนว ผู้ให้ข่าวสาร และเป็นผู้นำของโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนพื้กใช้กลุ่มที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น กลุ่มที่ปรึกษาทางการศึกษา กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพ่อค้าประชาชน ฯลฯ

5. โรงเรียนควรร่วมมือกับองค์การและสถาบันอื่น ๆ ของชุมชน สถาบันอื่น ๆ ในที่นี้บางครั้งหมายถึงโรงเรียนศาสนา หรือโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ โรงพยาบาลศูนย์สันตนาการ บ้านประชาสงเคราะห์ ห้องสมุดประชาชน และอื่น ๆ องค์การและสถาบันเหล่านี้สามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่โรงเรียนได้ทั้งสิ้น และขณะเดียวกันโรงเรียนก็สามารถทำประโยชน์ให้แก่สถาบันเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับ การติดต่อกันด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์ นโยบาย และโปรแกรม อันอาจเกี่ยวข้องหรือส่งเสริมกันได้

2. การผดุงไว้ซึ่งเสรีภาพทางวิชาการและความคิด ในสังคมที่ต้องการพัฒนาตนเองตามระบอบประชาธิปไตย การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น แต่ลำพังการศึกษานั้นย่อมไม่ใช่สิ่งที่จะประกันอนาคตของประชาธิปไตยได้ การศึกษาอาจทำให้คนเป็นเผด็จการ หรือผู้กดขี่ได้เช่นเดียวกัน หากการสอนเน้นให้เด็กทำตามกรอบโดยปราศจากการคิดหาเหตุผลให้เด็กนักเรียนเรียนไปอย่างที่เคยเรียนมาเหมือนเมื่อครั้งพ่อแม่เคยเรียน เรียนวิชาเฉพาะด้าน เพื่อก้มหน้าก้มตาทำงานเฉพาะหน้าที่เหมือนเครื่องจักรชิ้นหนึ่งที่ทำไปตามจังหวะของมันในประเทศที่รักเสรีภาพและปกครองแบบประชาธิปไตย การศึกษาควรเน้นถึงเสรีภาพในการเรียนรู้ ซึ่งมีไข่ของง่าย ๆ ตามหลักการนี้ มีหลักการย่อยอันพื้กตระหนักถึงบางประการดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ของโรงเรียนรัฐบาลนั้นกว้างขวางเกินขอบเขตของชุมชน ชุมชนเองก็พื้กตระหนักว่าโรงเรียนควรจะต้องเป็นสถาบันที่สงวนรักษาความเป็นประชาธิปไตยเอาไว้ในสังคมไม่ควรมีความลำเอียง เห็นแก่ประโยชน์เฉพาะของชุมชน

2. หากเป็นไปได้โรงเรียนและระบบโรงเรียนของแต่ละท้องถิ่นควรมีความเป็นอิสระเพื่อ

การให้บริการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ หากโรงเรียนถูกครอบงำด้วยบุคคล กลุ่มคนหรือชนชั้นใดของสังคมโดยเฉพาะแล้ว ก็ย่อมจะปฏิบัติงานอย่างอิสระได้ยาก ในกรณีที่โรงเรียนจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือแห่งเสรีภาพนั้น โรงเรียนเองจะต้องมีอิสรภาพเสียก่อน ดังนั้นอำนาจในการสั่ง อำนาจในการตัดสินใจใด ๆ หากให้แต่ละท้องถิ่นได้มีมากขึ้นย่อมทำให้อุดมการณ์ดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จได้

3. การใช้เหตุผลที่อาศัยปัญหาและการสืบค้นอย่างเสรีนั้นเป็นหนทางการแก้ปัญหาอย่างดีในสังคม การสร้างกฎเกณฑ์ใดขึ้นมา ก็พึงได้รับการตรวจสอบอย่างดีก่อน มิใช่เป็นการยอมรับเหมือนกับคนไม่มีเหตุผล

4. ผลประโยชน์ของชุมชนในความหมายกว้าง ๆ ก็หมายถึงผลประโยชน์ของประชาธิปไตยนั่นเอง

5. โรงเรียนมีหน้าที่ในการช่วยพัฒนาคุณค่าชีวิตในชุมชน ในสังคมนั้นยังต้องการคุณค่าและอุดมการณ์อันจำเป็นต่อมนุษยชาติ โรงเรียนเป็นสถาบันอิสระที่จะสอนเยาวชนเอกัตบุคคลและชุมชน เพื่อเรียนรู้อุดมการณ์และคุณค่าเหล่านั้น

6. ประชาชนในชุมชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก และวิพากษ์วิจารณ์ โรงเรียนชุมชนก็มีเสรีภาพเช่นเดียวกัน โรงเรียนให้การค้นหาความจริงในการศึกษาวิจารณ์ในสิ่งที่น่าวิจารณ์ โรงเรียนควรรับความคิดเห็น คำติชม จากชุมชนด้วยความเต็มใจ และขณะเดียวกันโรงเรียนก็จะได้ประโยชน์จากการรับนโยบาย ความคิดใหม่ ๆ อันได้มาจากประชาชนที่เขาให้บริการอยู่นั่นเอง

3. ความสำคัญของการที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการศึกษา

เจมส์ โคร์แนนท์ นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า “โรงเรียนและชุมชนเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก” โรงเรียนและชุมชนควรมีส่วนร่วมกันในการวางแผน การวางนโยบาย การแก้ปัญหา และประเมินผลของโรงเรียนเอง หลักการนี้ชุมชนควรมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน ในปัจจุบันการศึกษาไม่จำเป็นจะต้องมาจากการวางแผนของนักการศึกษาเพียงฝ่ายเดียว แต่อาจมาจากผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น เช่น นักศิลปะ นักวิทยาศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาและอื่น ๆ ซึ่งมาร่วมกันวางแผน

สำหรับประชาชนทั่วไปนั้น หากจะไม่มีความรู้ความสามารถในทางวิชาการด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ แต่ประชาชนโดยทั่วไปก็ทำหน้าที่เป็นตลาดของผลผลิต คือ นักเรียนที่จะจบออกไป ประชาชนโดยทั่วไปมีฐานต่อผลผลิต หรือนักเรียนที่จบออกไป คือ ในฐานะเป็นบิดามารดา เพื่อนร่วมงาน นายงาน ผู้รับบริการ ฯลฯ เหล่านี้สามารถเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นคุณภาพของผลิตผลของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมในการวางนโยบายการศึกษาบ้าง

หลักการย่อยที่ควรยึดถือในการปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนโดยชุมชนนั้น มีดังนี้

1. ควรมีความร่วมมือกันระหว่างนักวิชาการและประชาชนในการพัฒนาโรงเรียน สิ่งที่ชุมชนควรได้ตระหนักถึงก็คือ โรงเรียนใดก็ตามที่ไม่สามารถบริหารได้ผลอย่างเต็มที่หากปราศจากการร่วมมือของประชาชน

2. นโยบายการศึกษาควรจะมาจากการกำหนดของประชาชน ในรูปใดรูปหนึ่ง ถ้าเป็นระดับประเทศ ประชาชนทั้งประเทศควรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา ระดับจังหวัด และท้องถิ่น ประชาชนควรมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจในการวางแผนการศึกษาไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม นักวิชาการต่าง ๆ นักการศึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญใด ๆ ควรมีหน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะ แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายควรได้กระทำโดยประชาชน ในหลักการนี้อาจไม่ได้รับความยอมรับอย่างดีจากนักการศึกษาและนักวิชาการด้วยเห็นว่าประชาชนชาวไทยยังด้อยในการศึกษาจนเกินกว่าที่จะทำการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง แต่เมื่อเราได้พัฒนาการศึกษาเพื่อประชาธิปไตยจนถึงระดับหนึ่งแล้ว การตัดสินใจเรื่องนโยบายการศึกษาที่สำคัญควรเป็นของประชาชนแต่จะมาเป็นรูปใดนั้น ย่อมแล้วแต่การพิจารณา

3. การดำเนินงานที่แท้จริงของโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของนักวิชาการและบุคลากรการศึกษา ในขณะที่นโยบายการศึกษาหรือการตัดสินใจว่าโรงเรียนควรจะเป็นอย่างไรนั้น เป็นเรื่องของประชาชน แต่หน้าที่ในการทำงานที่แท้จริงเป็นของนักการศึกษา ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน สำหรับประชาชนควรเป็นฝ่ายกำหนดว่าควรได้ “อะไร” จากการศึกษา ส่วนนักการศึกษาและบุคลากรของโรงเรียนเป็นฝ่ายกำหนดและดำเนินการว่าจะทำอย่างไร

4. ประชาชนควรมีส่วนร่วมกับการศึกษาในทุกระดับ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนระดับชาติ จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน ฯลฯ และผลการดำเนินการศึกษาไม่ว่าในระดับใดก็ตาม มีผลสืบเนื่องกันได้ การมีส่วนร่วมในบางครั้งควรมีแม้กระทั่งในชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความจำเป็นในการที่จะเริ่มมี “สภาการศึกษา” ขึ้นเพื่อชักนำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างแท้จริง ส่วนการมีสภาจังหวัดจะเป็นอิสระจากการบริหารราชการท้องถิ่นและการจัดการศึกษาท้องถิ่นดำเนินไปด้วยกันหรือไม่นั้นย่อมเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาถึงนโยบายใหญ่ระดับชาติ ว่าต้องการให้หลักบริหารราชการท้องถิ่นและการจัดการศึกษาท้องถิ่นดำเนินไปด้วยกันหรือไม่

5. การที่จะให้ประชาชนธรรมดามีส่วนร่วมในการศึกษานั้นต้องมีการแนะนำจากนักวิชาการ ความจริงประชาชนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ด้านเทคนิคมากนักก็สามารถทำประโยชน์ได้มากหากมีนักวิชาการต่าง ๆ คอยทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำ ความช่วยเหลือจากนักวิชาการและ

นักศึกษานั้นเป็นไปได้ในรูปแบบวิธีดำเนินการประชุมร่วมกัน การจัดปฐมนิเทศ การวางแบบ โครงสร้าง ฯลฯ บางครั้งประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างได้โดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายวิชาการ แต่ในหลาย ๆ ครั้งอาจเกิดปัญหาที่แก้ไขได้ยากตามภายหลัง

6. ความมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโรงเรียนจะต้องกระจายไปอย่างทั่วถึงมิใช่เป็นไป แต่เฉพาะบุคคลบางกลุ่มบางเหล่า ซึ่งจะทำให้มีการหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่มได้ นโยบาย แผนงาน และปัญหาต่าง ๆ ควรจะได้กระทำและศึกษาเพื่อสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้หมายถึงการให้อิทธิพลอันมีขอบแก่กลุ่ม หรือบุคคลใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้น ในชุมชนนั้น

7. การจะมีส่วนร่วมใด ๆ ในการศึกษาของประชาชนควรขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการศึกษาที่ได้รับ ปัญหาทางการศึกษานั้นยุ่งยากและสับสน บางครั้งปัญหาก็มีขอบข่ายกว้าง ขวางเกินกว่าจะแก้ไขได้ หากจะดำเนินการแก้ไขใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพก็ควรจะได้มีการศึกษากัน อย่างหนัก ถกเถียงข้อดีข้อเสีย และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยจะต้องพิจารณาถึง เหตุผลเป็นประการสำคัญ

8. การเข้ามีส่วนร่วมจะต้องเป็นไปอย่างมีแบบแผน ควรมีการกำหนดขอบเขตของ ประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ ซึ่งได้แก่การวางกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติของการทำงาน ร่วมกัน ทุกคนจะต้องรู้หน้าที่ของตน มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาได้

9. การเข้าร่วมควรปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ในบางครั้งเรามักจะนิยมการ ลอกแบบเพราะง่ายดี แต่ผลเสียอาจมีมากมาย บางครั้งการแก้ปัญหาประเภทเดียวกันทำสำเร็จใน ชุมชนหนึ่ง แต่จะไม่ได้ผลเลยหากกระทำในอีกชุมชนหนึ่ง ในระดับประเทศ เช่น โครงการโรง เรียนชุมชนที่เคยมีมาในประเทศสหรัฐอเมริกา ฟิลิปปีนส์ อาจจะใช้ไม่ได้ในประเทศไทย ควรจะได้ มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

10. การเข้าร่วมจะต้องมีการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะ ต้องเริ่มขึ้นจากการทำงานระดับง่าย ๆ ก่อน แล้วจึงเริ่มนำไปสู่งานยากในการก่อตั้งสภาการศึกษา หากเริ่มกันด้วยปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เช่น การเก็บภาษีเพิ่ม หรือการออกกฎหมายบังคับ เหล่านี้ ก็ดูจะยากไป เปรียบเสมือนการสอนให้เด็กเดินก่อนคลาน

4. ความจำเป็นในการสื่อสารติดต่อสองทาง ในการดำเนินการโดยถือหลักความจำเป็น ในการติดต่อสื่อสารสองทางนั้น มีหลักการย่อย ดังนี้

1. การสื่อสารติดต่อที่ดีนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนและชุมชน

2. การสื่อสารติดต่อที่ดีควรเกี่ยวข้องกับทั้งบุคลากรโรงเรียนและประชาชนทั่วไป
3. ในการสื่อสารติดต่อจะต้องกระจายให้ถึงผู้รับให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
4. การสื่อสารติดต่อจะต้องซื่อสัตย์และเที่ยงตรง
5. การสื่อสารติดต่อควรจะต้องต่อเนื่องกัน
6. การสื่อสารติดต่อจะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า

หลักการดำเนินการของพรพรรณ พิพิชกุลชัยพล และสุพิชญา ชีระกุล

พรพรรณ พิพิชกุลชัยพล (2518 : 19-25) ได้กล่าวถึงหลักและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือ

1. ควรมีการติดต่ออยู่เสมอ เพื่อกระชับความรู้สึกร่วมมือต่อกัน
2. การติดต่อต้องปฏิบัติตามหลักและบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย
3. ผู้ปกครองต้องการรู้ผลความก้าวหน้าของบุตรหลานของตน ครูจึงควรแจ้งผลให้ทราบสม่ำเสมอ
4. เชิญผู้ปกครองมาโรงเรียนเป็นครั้งคราวจะมีประโยชน์มาก
5. ควรจัดตั้งสมาคม สโมสร ให้ทั้งผู้ปกครองและชาวบ้านในชุมชนมาประชุมทำงานร่วมกับครู เพื่อความเจริญของโรงเรียน
6. การจัดงานโรงเรียนควรมีการแสดงนิทรรศการต่าง ๆ ด้วย
7. ในโรงเรียนควรจัดห้องรับแขกหรือห้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและชาวบ้านจากชุมชนไว้ให้เรียบร้อย เหมาะสม และสะดวกในการติดต่อ
8. จัดห้องเรียนและโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางที่ชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น เพื่อการประชุม เพื่อใช้อุปกรณ์และเครื่องใช้ต่าง ๆ และห้องต่าง ๆ งานมหกรรมของการศึกษาผู้ใหญ่ การสนทนา การ ศูนย์กลางค้นคว้าทางวิชาการ

สุพิชญา ชีระกุล (2521 : 59-64) ได้เสนอวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองคือ

1. การเยี่ยมโรงเรียน (Parent Visit) เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้ามาชมกิจการของโรงเรียน เห็นพฤติกรรมของบุตรหลาน ช่วยจัดข้อสงสัยและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง
2. การปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง (Parent Conferences) เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง และส่งผลให้ความร่วมมือและความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมวางแผนการดำเนินงานและตัวบุคคลให้พร้อม
3. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) ครูออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ครูเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนและผู้ปกครอง ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองสนใจกิจการของโรงเรียน

การเรียนของบุตรหลาน การออกเยี่ยมบ้านนี้จะต้องมิให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกว่าการไปล่วงล้ำสิทธิของเขา ผู้ที่ไปเยี่ยมควรประกอบด้วยบุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียน

4. การติดต่อด้วยจดหมายและสิ่งพิมพ์ (Written Communication)

จดหมายที่ครูใช้ในการติดต่อกับผู้ปกครองนั้นใช้ได้ทั้งจดหมายราชการและส่วนตัวขึ้นอยู่กับกาลเทศะและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การใช้จดหมายติดต่อกับผู้ปกครองเป็นสื่อการแจ้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก รายงานผลการเรียน ความประพฤติ ความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นต้น

5. การจัดตั้งคณะกรรมการศึกษา (Educational Committees) คณะกรรมการศึกษาจะประกอบด้วย ตัวแทนของประชาชนที่มีความรู้ ความสามารถและความสนใจต่อการศึกษาและการพัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่ คณะกรรมการศึกษาจะช่วยเหลือโรงเรียนในการสอดส่องความเป็นไปของโรงเรียน ช่วยเหลือคำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดและดำเนินการศึกษา การตั้งคณะกรรมการศึกษาเป็นการดึงเอาผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นทางการ

6. กิจกรรมพิเศษ (Special Activities) กิจกรรมพิเศษที่ทางโรงเรียนสามารถจัดได้ คือ

6.1 จัดนิทรรศการโรงเรียน (School Exhibits)

6.2 การเปิดอาคารสถานที่ (Open House) ให้ผู้ปกครองเข้าชมกิจการทั่วไปของโรงเรียน

6.3 การมอบรางวัล (Special Awards) การมอบรางวัลพิเศษแก่ครู นักเรียน ผู้อุปการะโรงเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน จะทำให้ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของบุตรหลาน และรู้สึกเป็นเกียรติพอใจที่ทางโรงเรียนให้การยกย่อง

6.4 การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) โรงเรียนสามารถเปิดบริการให้แก่ผู้ปกครองได้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งที่เป็นความรู้ด้านวิชาการ ความรู้พิเศษครูกับความพร้อมของโรงเรียน ความร่วมมือของผู้บริหารและความต้องการของผู้ปกครอง

7. การตั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง (Parent - Teacher Association)

สมาคมครูและผู้ปกครองเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจ สมาชิกประกอบด้วยครูและผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียน การจัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองเป็นโอกาสที่ดีที่สุดที่จะดึงเอาผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

4. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

“การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกับประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนเป็น

กระบวนการไม่ตรีสัมพันธ์สองทาง คือโรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดต่าง ๆ กับประชาชนที่เกี่ยวข้อง” (ภิญโญ สาร, 2514 : 264)

การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินงานและกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. เพื่อสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ แก่ชุมชน
3. เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา
4. เพื่อการประสานงานระหว่างผู้ปกครอง ครู และชุมชน
5. เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจนโยบาย และกิจการของโรงเรียนดีขึ้นในกรณีที่เกิดการเข้าใจผิด
6. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษาต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น สนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงิน แรงงานและกำลังใจ เป็นต้น

หลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนจะก่อให้เกิดผลดีได้นั้น ควรยึดหลักการดังนี้ :

1. ดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
3. ติดต่อสื่อสารกับประชาชนในชุมชน โดยส่งข่าวดีให้ชุมชนทราบ
4. ยินดีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน

งานประชาสัมพันธ์ที่สำคัญของโรงเรียน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2523 : 162) มีดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยวิธีการให้ครูไปร่วมกิจกรรมของชุมชน และเชิญผู้ปกครองและประชาชนมาเยี่ยมโรงเรียนทั้งในเวลาปกติและเทศกาลต่าง ๆ
2. เชิญประชาชนที่เป็นผู้นำของชุมชนมาเป็นคณะกรรมการการศึกษา หรือเป็นคณะที่ปรึกษาของโรงเรียน
3. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู และจัดกิจกรรมของสมาคมตามสมควร
4. สนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า และการจัดกิจกรรมของสมาคม
5. จัดตั้งแผนกประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และมีกิจกรรมของแผนกตามสมควร เช่น จัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน หรือจัดทำจดหมายข่าว เพื่อส่งข่าวไปยังผู้ปกครองของนักเรียน และส่งข่าวไปยังสื่อมวลชน เพื่อแจ้งให้ทราบหรือเพื่อแถลงข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียน

โรงเรียนที่มีส่วนงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนโดยเฉพาะ ควรมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยตรง หน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีดังนี้

1. กำหนดแผนงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามนโยบายของผู้บริหาร
2. จัดทำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว เพื่อรวบรวมข่าวเกี่ยวกับโรงเรียน
3. เขียนบทความหรือข่าวของโรงเรียนส่งให้สื่อมวลชน
4. ตอบข้อข้องใจของประชาชน
5. รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับโรงเรียน

5. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสิ่งสำคัญประการแรกคือจะต้องสร้างความเข้าใจอันดีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในโรงเรียนก่อน ประการที่สอง ครูทุกคนจะต้องมีความเข้าใจและรอบรู้งานทุก ๆ ด้านของโรงเรียน และถือว่าตนเองมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อชุมชน พร้อมทั้งจะชี้แจงแสดงเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรต่อชุมชน และมีใจกว้างที่จะรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน

สนิท สุวรรณทัต และคณะ (2505 : 51-52) ได้เสนอแนะวิธีและเครื่องมือสำหรับสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. โรงเรียนใช้จดหมายติดต่อกับผู้ปกครองในรูปข่าวสาร การชี้แจงหรือแจ้งผลการเรียนของเด็ก การเสนอความคิดเห็น ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ
2. ใช้บัตรงานหรือสมุดรายงานติดต่อกับผู้ปกครองให้ทราบผลการเรียนของเด็ก สุขภาพความประพฤติ เพื่อจะช่วยแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
3. เชิญหรือกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสไปเยี่ยมโรงเรียนอยู่เสมอ
4. ครูในโรงเรียนควรได้มีโอกาสไปเยี่ยมหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้านอย่างน้อยปีละครั้ง
5. จัดทำหนังสือพิมพ์หรือข่าวสารของโรงเรียนแล้วส่งให้ผู้ปกครองหรือประชาชนในชุมชนเพื่อทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมของโรงเรียน
6. จัดแสดงนิทรรศการของโรงเรียน เพื่อเสนอผลงานแก่ประชาชน
7. จัดแสดงภาพถ่ายกิจกรรมและแสดงผลงานของโรงเรียนและนักเรียน
8. จัดสาธิตทางวิชาการของโรงเรียน และเชิญผู้ปกครองหรือประชาชนมาสังเกตการสาธิตด้วย เช่น สาธิตการสอน การเกษตร ฯ
9. จัดสัปดาห์แห่งการศึกษา จัดรายการรื่นเริงที่โรงเรียนแล้วเชิญผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนมาร่วมกิจกรรมด้วย

10. จัดฉลองครบรอบวันเกิดโรงเรียน เชิญประชาชนมาร่วมงานแล้วถือโอกาสพูดรายงานกิจกรรมของโรงเรียนแก่ประชาชน

11. ให้มีการแสดงสุนทรพจน์ในวันสิ้นปีการศึกษา หรือพิธีแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นโรงเรียนต้องทราบพื้นฐานของสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมลักษณะของประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และสายงานการสื่อสาร เป็นต้น และโรงเรียนยังต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อของชุมชนการแสดงออกในการยอมรับหรือไม่ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในชุมชน ซึ่งเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่โรงเรียนควรให้ความสนใจ โดยการศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ลักษณะของประชาชนในชุมชน จะเห็นว่าระดับการศึกษาในชุมชนหนึ่ง ๆ ประชาชนแต่ละคนจะมีพื้นฐานการศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนต้องให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เมื่อพ่อแม่และผู้ปกครองเข้าใจโรงเรียนได้ถูกต้อง เขาก็จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเด็กนักเรียนและชุมชน

3. การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน โรงเรียนต้องคำนึงถึงกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนด้วย เพราะชุมชนหนึ่งจะมีบุคคลต่างกลุ่มกัน โรงเรียนต้องใช้วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแต่ละกลุ่ม แยกต่างกันไปแล้วแต่ความเหมาะสม

4. โรงเรียนต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จเพียงใด มีปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินการหรือไม่ ประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน หรือมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนหรือไม่โรงเรียนต้องเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ในอดีตและปัจจุบันในเรื่องดังกล่าว เพื่อหาทางแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

5. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เพราะโรงเรียนต้องให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของประชาชนในชุมชน ให้มีความคิดเห็นคล้อยตาม ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทน ประกอบกับโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการปฏิบัติงาน และมีการประเมินผล เพื่อจะได้รู้ผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ มีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ถ้าโรงเรียนปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าว โครงการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายในที่สุด

ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรคำนึงถึงต่อไปนี้

1. ความต้องการที่เกี่ยวกับความเจริญของงามของแต่ละคนและการพัฒนาสังคมและชุมชนไปพร้อม ๆ กัน

2. กระบวนการของการสัมพันธ์ต้องใช้กระบวนการสองทาง

3. ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2525 : 124-125) ได้ให้ข้อควรคำนึงที่สำคัญคือ “โรงเรียนจะต้องพยายามยกเสกกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนออกเสีย พยายามให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากโรงเรียนมากที่สุดเท่าที่ไม่ขัดต่อระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของทางราชการ และในขณะเดียวกันโรงเรียนก็พยายามใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นและรับฟังความคิดเห็นของชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้”

6. สัมพันธภาพต่อชุมชน

ความสำคัญของสัมพันธภาพต่อชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับการติดต่อโดยตรงและทางอ้อมระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและบุคลากรในชุมชน การติดต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมของบุคลากรดังกล่าวทำได้หลายวิธี คือ

1. การประชุมพบปะกัน
2. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. การติดต่อทางโทรศัพท์
4. การติดต่อทางจดหมาย
5. การติดต่อโดยการเยี่ยมเยียนถึงบ้าน

การสร้างสัมพันธภาพต่อชุมชนจะสำเร็จได้นั้น โรงเรียนต้องศึกษาถึงธรรมชาติและความเป็นอยู่ของชุมชนเสียก่อน โรงเรียนควรจะมีความรู้ในเรื่องที่ชุมชนนั้นยึดถือและควรศึกษาว่าในชุมชนนั้น ๆ มีการปฏิบัติกันอย่างไร โรงเรียนต้องสร้างความรู้สึที่ประทับใจ และสร้างความน่าสรรเสริญให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน ทั้งต้องแสดงความคิดเห็นซึ่งทำให้ชุมชนมีความเข้าใจถึงความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน พร้อมทั้งประโยชน์ที่โรงเรียนและชุมชนจะได้รับร่วมกัน

การรับรองแขกของโรงเรียน

การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับประชาชนในชุมชน เป็นการสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นแก่โรงเรียนและชุมชน การติดต่อกับชุมชนนั้นทางโรงเรียนต้องตระหนักถึงความสุภาพ เรียบร้อย และมารยาทที่ดีในการต้อนรับแขกของบุคลากรโรงเรียนหรือการติดต่อกับประชาชนในชุมชน

ที่เข้ามาเยี่ยมชมเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง และครู, การแข่งขันกีฬา, การเปิดอาคารใหม่ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องฝึกฝนบุคลากรของโรงเรียนให้ได้รับความสำเร็จในการติดต่อกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาติดต่อกับโรงเรียน

การฝึกฝนเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน

บุคลากรในโรงเรียนทุกคนควรทราบถึงการวางตัวเวลาพบผู้มาเยี่ยมโรงเรียนและควรทราบว่าผู้มาเยี่ยมโรงเรียนนั้นคือใคร บุคลากรทุกคนต้องแสดงออกซึ่งความสุภาพและต้องต้อนรับด้วยความเต็มใจ โรงเรียนควรจัดทำหนังสือคู่มือแนะนำบุคลากรโรงเรียนในเรื่องวิธีการต้อนรับ สิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจในการต้อนรับ สิ่งสำคัญในการต้อนรับแขกของโรงเรียนที่ควรจะแนะนำในหนังสือนั้นมีดังนี้

1. ให้สมมุติว่าไม่มีใครเป็นศัตรูกับโรงเรียน และต้องเข้าใจว่าการที่ประชาชนทำความยุ่งยากมาให้ เพราะเขาเหล่านั้นต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงโรงเรียน
2. มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียน เช่น จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียน และที่มาของงบประมาณของโรงเรียน เป็นต้น
3. ปฏิบัติต่อผู้ที่ให้ความอุปถัมภ์โรงเรียนทุกคนเหมือน ๆ กัน โดยการเต็มใจรับฟัง แสดงความเข้าใจ เพราะท่าทีของท่านสามารถกระตุ้นให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจได้
4. อย่าทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าคุณทำตัวเหนือเขา
5. หลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าที่โรงเรียนหรือที่ใด ๆ ก็ตาม
6. ให้ความรักและความเข้าใจต่อผู้ร่วมงาน
7. อย่าก่อให้เกิดความบาดหมางกันในที่ประชุม
8. อย่าทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณโรงเรียนมี “ความลับ” ควรให้ความกระจ่างเกี่ยวกับโรงเรียนต่อชุมชน

9. เตือนตัวท่านเองเสมอว่าเสียงพูดโทรศัพท์ของท่านเป็นเสียงที่แสดงถึงความเป็นมิตร มีชีวิตชีวา น่าสนใจและกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือ เป็นผู้ฟังที่ดี หลีกเลี่ยงการโต้แย้ง

10. แสดงความเป็นมิตรกับผู้มาเยี่ยม และกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือ
11. อย่าผลัดวันประกันพรุ่ง พยายามหารายละเอียดหรือข้อมูลที่ประชาชนในชุมชนต้องการทราบทันที ถ้ายังหาข้อมูลให้ได้ทันที ควรอธิบายถึงเหตุผลและขอโทษพร้อมกันรับปากว่าจะพยายามหาข้อมูลให้ได้ และจะติดต่อกลับไป
12. อย่าให้คำตอบในเรื่องที่ท่านไม่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ

นอกจากจัดทำคู่มือให้คำแนะนำในการต้อนรับแขกของโรงเรียนแก่บุคลากรโรงเรียนแล้ว การจัดให้มีการฝึกอบรม เลขาอนุการ เสมียน พนักงาน และคนงานเป็นพิเศษ เพราะบุคคลเหล่านี้

จะเป็นบุคคลพวกแรกที่ได้ติดต่อกับชุมชน สิ่งที่เขาควรทราบคือ ปรัชญาของโรงเรียน การจัดการภายในโรงเรียน หน้าที่ของผู้บริหารและคณะครูผู้สอนในโรงเรียน เป็นต้น

คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมบุคคลที่ทำหน้าที่เลขานุการ และทำหน้าที่เสมียน พนักงานนั้นจะได้รับผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว และได้ผลดีถ้าบุคคลเหล่านั้นได้รับการคัดเลือกในเรื่องที่เกี่ยวกับการวางตัวได้เหมาะสม เป็นผู้มีบุคลิกดี มีไหวพริบ มีความระมัดระวัง รู้จักกาลเทศะ และเป็นผู้ที่มีความสุขภาพ รู้จักแต่งกายอย่างเหมาะสม มีความสามารถในการสนทนา มีความจำดี เช่นจำชื่อของแขกที่มาติดต่อ และสามารถจำหน้าตาของแขกได้อย่างแม่นยำ บุคคลเหล่านี้ควรเรียนรู้ถึงการพบปะกับบุคคลหลายชนิดด้วยกัน และต้องทราบถึงความรู้สึกที่เขาต้องการให้ช่วยเหลือ รู้จักข่มความรู้สึกเป็นคนใจเย็น เพราะสิ่งดังกล่าวจำเป็นมากเมื่อพบปะกับแขกที่มีอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย และเอาแต่ใจตัวเอง นอกจากนี้ต้องเป็นคนพูดจาชัดเจนใช้ภาษาได้ถูกต้อง การที่จะสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น บุคลากรโรงเรียนจะต้องระลึกเสมอว่าผู้ที่เข้ามาติดต่อกับทางโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนทั้งสิ้น

สถานที่ทำงานของโรงเรียน

สถานที่ทำงานของโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้แขกผู้มาเยี่ยมโรงเรียนมีความรู้สึกประทับใจ และนำเอาความรู้สึกนี้ไปเผยแพร่ต่อชุมชน สถานที่ทำงานของโรงเรียน จะสะท้อนไปถึงความรู้สึกของความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานทุก ๆ ห้องที่แขกมาติดต่อกับบุคลากรโรงเรียน และสถานที่นั่งคอยเพื่อการนัดพบ ควรตกแต่งอย่างมีรสนิยม ใช้ครุภัณฑ์สำนักงานอย่างดี ฝาผนังติดรูปภาพสวย ๆ สีที่ใช้ทาห้องเป็นสีที่สะอาด และควรมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้แขกมีความรู้สึกว่าเป็นบ้านของตน พร้อมกับมีพนักงานต้อนรับที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการต้อนรับโดยเฉพาะ เทคนิคบางอย่างสามารถนำมาใช้กับระบบโรงเรียนได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ หรืออาจเสียเพียงเล็กน้อย แต่ได้ประโยชน์คุ้มค่า คือการคัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่เลขานุการหรือเสมียน ให้ทำหน้าที่เป็นพนักงานต้อนรับ และกำหนดงานอื่น ๆ ให้ทำในขณะที่เขานั่งอยู่ที่โต๊ะต้อนรับ

การรับโทรศัพท์และการติดต่อทางจดหมาย

การติดต่อกับโรงเรียนของผู้ปกครอง บิดามารดานักเรียน ตลอดจนประชาชนในชุมชนนั้น นอกจากจะมาเยี่ยมเยือนโรงเรียนด้วยตนเองแล้ว ยังสามารถติดต่อกับโรงเรียน โดยทางโทรศัพท์ หรือมีจดหมายติดต่อมา บ่อยครั้งที่ทางโรงเรียนได้รับโทรศัพท์ และจดหมายจากบุคคลในชุมชน ดังนั้นการติดต่อทางโทรศัพท์ และทางจดหมายก็ถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การติดต่อทางโทรศัพท์

การที่มีโทรศัพท์มาถึงโรงเรียน ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่สุด ไม่ว่าจะโทรศัพท์มาถึงผู้บริหาร ครู เลขานุการ เสมียนพนักงาน และครูพิเศษก็ตาม ตามที่โรงเรียนได้เปิดบริการทางโทรศัพท์นั้น ทำให้โรงเรียนและชุมชนสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ประชาชนสามารถหาหมายเลขโทรศัพท์ได้จากสมุดแจ้งหมายเลขโทรศัพท์ แต่ก็บ่อยครั้งที่ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อทางโทรศัพท์ เพราะเมื่อโทรศัพท์มายังโรงเรียนแล้วปรากฏว่าสายไม่ว่าง เสมียนเป็นผู้คอยรับโทรศัพท์จากบุคคลภายนอกจะต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษในการใช้เครื่องโทรศัพท์ เพื่อเป็นศูนย์กลางติดต่อกับโทรศัพท์ภายในอีกทีหนึ่ง เสมียนผู้ทำหน้าที่ติดต่อและรับโทรศัพท์นี้จะต้องเป็นผู้มีความสุภาพมีมารยาทในการพูดจาติดต่อกับบุคคลภายนอกที่โทรศัพท์เข้ามาติดต่อกับทางโรงเรียน และถ้าสายที่ผู้โทรศัพท์เข้ามายังไม่ว่าง เสมียนรับโทรศัพท์ควรจะบอกให้ผู้โทรศัพท์ถือสายรอสัก 2-3 นาที แล้วกล่าวขอบคุณที่ผู้โทรศัพท์มารอถามรอ แต่ถ้าเห็นว่ารอนาน ๆ หลายน ๆ นาทีแล้วสายยังคงไม่ว่าง เลขานุการ หรือเสมียนผู้ทำหน้าที่รับโทรศัพท์ควรจะบอกให้ผู้โทรศัพท์มาวางหูเสียก่อน และเมื่อสายว่างจะเป็นฝ่ายโทรศัพท์ไปบอกการพูดติดต่อทางโทรศัพท์จำเป็นจะต้องรักษาระดับของน้ำเสียง พูดจาให้ชัดเจน พูดด้วยเสียงสุภาพไม่พูดเร็วจนฟังไม่ทัน หรือพูดซ้ำหรือคอยเกินไปอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายรำคาญ การติดต่อทางโทรศัพท์นั้นจำเป็นจะต้องใช้ถ้อยคำที่สุภาพ มีการขอโทษ ขอบขอบคุณหรือกรุณา เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่โอกาสในการใช้คำต่าง ๆ เมื่อผู้ติดต่อโดยโทรศัพท์ถึงโรงเรียนได้รับการต้อนรับที่ดีทางโทรศัพท์ จะทำให้รู้สึกเป็นมิตรต่อโรงเรียน โรงเรียนควรได้มีการปรับปรุงการใช้โทรศัพท์โดยพยายามหาเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การติดต่อโดยทางจดหมาย

การติดต่อโดยทางจดหมายนั้น นับว่าเป็นประโยชน์มากอีกอย่างหนึ่งในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนกับโรงเรียน นอกเหนือจากการพบปะกันโดยตรง การติดต่อทางโทรศัพท์ และการติดต่อทางจดหมายซึ่งผู้เขียนสามารถติดต่อกับโรงเรียนโดยตรงและเป็นการติดต่อที่ประหยัดประโยชน์จากการติดต่อทางจดหมายนั้นเป็นผลในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ทั้งนี้เพราะการเขียนจดหมายติดต่อนั้นผู้เขียนใช้ถ้อยคำที่ถ่วงถ่วงแล้ววาที ทั้งยังบอกรายละเอียดที่ถูกต้อง เช่นบนหัวกระดาษเขียนจดหมายต้องเขียนชื่อโรงเรียน ที่ตั้งของโรงเรียน และเบอร์โทรศัพท์ และต้องเขียนชื่อสำนักงานซึ่งจดหมายจะส่งไป กระดาษที่ใช้เขียนจะต้องเป็นกระดาษที่มีคุณภาพดี และซองจดหมายก็ต้องใช้อย่างดีด้วย การเขียนจดหมายจะถูกต้องสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อเขียนเนื้อหาให้ถูกต้องตัวสะกดต่าง ๆ ก็ต้องถูกต้อง การจำหน่ายซองที่จะส่งและจำหน่ายถึงผู้ส่ง ควรให้

ถูกต้องชัดเจน การเขียนจดหมายจะต้องรู้จักวางแบบฟอร์มอย่างระมัดระวังและให้สมดุลกับหน้ากระดาษ จะทำให้ผู้รับจดหมายรู้สึกชื่นชมที่ได้รับจดหมายนั้น จดหมายที่ใช้ติดต่อกับบุคคลใดก็ตาม ควรใช้พิมพ์และต้องคำนึงถึงความสะอาดเรียบร้อย ช่องไฟเว้นให้สวยงาม และควรอ่านทบทวนก่อนลงลายมือชื่อ ทางโรงเรียนไม่ควรปล่อยให้จดหมายฉบับใดออกไปจากโรงเรียนโดยไม่ได้ตรวจข้อผิดพลาด การตอบรับจดหมายนั้นไม่ควรปล่อยไว้หลาย ๆ วันเพราะดูเหมือนกับว่าผู้รับจดหมายขาดความเคารพในเจ้าของจดหมาย ในกรณีที่เกิดเหตุตอบจดหมายล่าช้าไป ผู้ตอบควรขอโทษและให้เหตุผลที่ตอบจดหมายล่าช้า โดยทั่ว ๆ ไปการเขียนจดหมายควรเขียนให้กะทัดรัดได้ใจความชัดเจน

การรับข้อร้องเรียน

การร้องเรียนนี้เกิดจากประชาชนในชุมชนเกิดความไม่พอใจโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ กัน เช่น ไม่พอใจการจัดโปรแกรมการศึกษา หรือไม่พอใจระเบียบปกครองนักเรียน เป็นต้น ส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนจะร้องเรียนบุคคลในโรงเรียน ซึ่งทั้งนี้หมายถึงสมาชิกสภาผู้บริหารงานโรงเรียนครู และเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ในโรงเรียนในการร้องเรียนต่าง ๆ นี้ไม่ว่าจะมีเหตุผลสมควรหรือไม่ก็ตามประชาชนในชุมชนก็ยังยึดถือหลักปฏิบัตินี้อยู่

ความสำคัญของการร้องเรียน

การปฏิบัติในการร้องเรียนที่ถูกต้องนั้น เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นการกระทำเพื่อเหตุผลหลาย ๆ อย่าง บิดามารดา ผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนอื่น ๆ ในชุมชนได้ทำการร้องเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ทำให้เขาพอใจ ถ้าทางโรงเรียนไม่ยอมรับข้อร้องเรียนนั้นก็คือโรงเรียนได้ทำลายสัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การที่ประชาชนเกิดความไม่พึงพอใจโรงเรียนนั้นบ่อยครั้ง เนื่องจากความไม่เข้าใจในนโยบายทางการศึกษาและหลักปฏิบัติต่าง ๆ ของโรงเรียน ความเข้าใจผิดเหล่านี้สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว เมื่อทางโรงเรียนได้ตั้งหน่วยรับข้อร้องเรียนและจัดการตอบปัญหาข้อข้องใจโดยคำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลัก แต่ถ้าข้อร้องเรียนไม่ได้ผลตามที่ชุมชนต้องการการร้องเรียนของคนในชุมชนนั้นก็หาได้ยุติลงง่าย ๆ ไม่

ในวงการธุรกิจใหญ่ ๆ ได้ยึดเอาคำร้องเรียนเป็นแหล่งที่ใช้หาความรู้ในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ได้มีการเก็บรักษาข้อมูลของคำร้องเรียนไว้เพื่อศึกษาไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นเรื่องเล็กน้อยเพียงไร จากข้อมูลเหล่านี้ทำให้เขาสามารถเห็นภาพพจน์เกี่ยวกับทัศนคติที่ชุมชนมีต่อนโยบายของธุรกิจของเขา ความสำคัญในการร้องเรียนนั้นทำให้สามารถทราบถึงจุดอ่อนของการจัดตั้งบริษัท และการบริการที่ไม่ได้มาตรฐานพอในทำนองเดียวกัน โรงเรียนควรจะยึดนโยบายและการปฏิบัติโดยคำนึงถึงความสำคัญของข้อร้องเรียนของชุมชน จะดำเนินการโดยยึดนโยบายของโรงเรียนเป็นหลักไม่ได้ เพราะถ้าทางโรงเรียนทำอย่างนั้น ความร่วมมือที่จะได้จากชุมชนจะไม่เกิดขึ้น

การบริการเกี่ยวกับข้อร้องเรียน

การบริการเกี่ยวกับข้อร้องเรียน จะได้รับผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดหน่วยงาน และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้ที่ได้รับมอบหมาย การจัดหน่วยงานรับข้อร้องเรียนขึ้นในโรงเรียนนั้น จะต้องวางจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจน ควรมีการจัดทำแผนภูมิคำร้องเรียนนี้ไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่าข้อร้องเรียนใดที่ควรแก่การพิจารณาก่อนหรือหลัง ควรมีการสรุปข้อร้องเรียนไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อผู้บริหารงานจะได้ทราบถึงข้อผิดพลาดที่โรงเรียนได้ทำไป และจากข้อมูลต่าง ๆ นี้เองทำให้สามารถนำมาศึกษาและจัดระบบงานของโรงเรียนใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

การติดต่อกันในชีวิตประจำวัน

เจ้าหน้าที่ในโรงเรียนทุกคนได้มีการติดต่อกับประชาชนในชุมชนเป็นประจำเช่นการพบปะกันในขณะที่เดินทางไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน พบปะกันหลังเวลางาน ในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดอื่นๆ การพบปะกันดังที่กล่าวมานี้เป็นการพบปะกันอย่างธรรมดาๆ อาจเป็นการพบปะกันบนถนนหรือตามร้านค้าและตามงานสังคมต่างๆ ถึงแม้ว่าเวลาพบปะกันนั้นจะไม่ได้ให้ความสนใจกันมากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนในชุมชนต่างก็ยอมรับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน และรู้สึกประทับใจกับการทำงานของเขา

เมื่อหลายปีมาแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกา ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนได้ถูกกลั่นแกล้งจากสภาการศึกษาและศึกษาธิการ โดยการกำจัดสิทธิของครูในด้านต่างๆ และยังละเลยการจ่ายเงินเดือนให้ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนด้วย ทำให้ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนไม่มีกำลังใจในการทำงาน การทำงานเสื่อมประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่เด็กในโรงเรียน ปัจจุบันนี้สภาการศึกษาและศึกษาธิการได้ระลึกเสมอว่าการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนกับบุคคลภายนอกโรงเรียนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเชื่อมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เมื่อโรงเรียนได้มีสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแล้ว ประชาชนก็ได้เข้าใจระบบการทำงานของโรงเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนก็มีโอกาสได้พูดถึงการทำงานของเขา และมีความรู้สึกรับผิดชอบในฐานะที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของโรงเรียน

การใช้ชีวิตร่วมในชุมชน

ปัจจุบันปริมาณการติดต่อในสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทั้งโรงเรียนและผู้ที่มีอาชีพครูต่างก็รับเอาความสำคัญของปรากฏการณ์ใหม่ ๆ นี้ไว้ด้วย เมื่อชีวิตในชุมชนทั้งด้านสังคมและพลเรือนได้ใกล้ชิดกันจนมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งในการเตรียมการเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชนนั้น จะต้องให้ความเข้าใจและเพ่งเล็งอย่างมากถึงการเตรียมพร้อมเพื่อโอกาสและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในชุมชน

ความสำคัญ

เมื่อสมาชิกของคณะกรรมการการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตชุมชน ความสำคัญที่ได้มาจากการสัมพันธ์ภาพกับชุมชน มีอยู่ 4 ประการคือ

1. ทักษะคติของคนในชุมชนเปลี่ยนไปในขณะที่เขาได้รู้จักบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เขาไม่คิดอีกว่าบุคคลเหล่านี้เป็นชนชั้นพ้ออีกชั้นหนึ่ง นอกเหนือออกไปจากสังคมของเขา ตลอดจนจะช่วยเปลี่ยนแปลงคนพวกที่ค่อนข้างจะหัวสูง คนที่ไม่ทำอะไรจริงจัง คนที่ไม่รู้จักเข้าสังคม และไม่สนใจอะไรเลยนอกจากอาชีพของตัวเอง ไม่มีวิธีการใดที่ดีไปกว่าการที่เขาได้มาพบปะกับคนในสังคมโดยตรงและให้มีประสบการณ์สามัญบางอย่างร่วมกัน

2. การเข้ามามีส่วนร่วมในสังคม เป็นโอกาสสำหรับผู้นำในสังคมและท้องถิ่นรวมทั้งบุคคลที่มีสถานะชั้นสูงขึ้นไป ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ จะค้นหาตัวผู้ที่เชื่อว่าจะสามารถรับผิดชอบในการเป็นผู้นำได้ ซึ่งเขาจะพบว่าผู้ที่มีอาชีพครุนั้นมีพื้นฐานทางการศึกษาดีพอ มีความสามารถมองเห็นสังคมได้ชัด และมีประสบการณ์ ตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ดีพอแก่การเป็นผู้นำในสังคม

3. การมีส่วนร่วมนี้จะทำให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสที่จะได้ถกเถียงแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนกับคนหลายฝ่าย พ่อแม่ส่วนมากสนใจการศึกษาของชุมชน ซึ่งเขาจะรู้สึกยินดีและพอใจในการที่ได้มีโอกาสพูดคุยอย่างเปิดเผยและจริงจังกับตัวแทนของโรงเรียนที่เขารู้จัก ซึ่งบางครั้งก็มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับการศึกษา และโรงเรียนให้ประชาชนในชุมชนได้ฟัง ซึ่งโอกาสเช่นนี้มีผลดีอย่างมากในการช่วยให้ชุมชนมีความเข้าใจและซาบซึ้งในผลงานของโรงเรียนดียิ่งขึ้น

4. จากหลักฐานที่ปรากฏซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับบุคลากรด้านต่าง ๆ ต่างพากันกระตือรือร้นที่จะเข้ามาใช้ชีวิตที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีส่วนกระตุ้นซึ่งกันและกัน หลักฐานของจำนวนคนที่เพิ่มขึ้นนี้ ปรากฏในการประชุมของสมาคมครูผู้ปกครองที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งจำนวนของคนที่มาเยี่ยมโรงเรียน และการวิพากษ์วิจารณ์ และโจมตีโรงเรียนก็ลดน้อยลงมีการสนใจอ่านข่าวและรายงานของโรงเรียนมากขึ้น ตลอดจนความเต็มใจที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรมและงานปรับปรุงต่าง ๆ ของโรงเรียน

การเตรียมตัวของเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน

บุคลากรโรงเรียนซึ่งมีส่วนในชีวิตชุมชนนั้น ควรมีความเข้าใจประชาชนและสถาบันอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าเขาจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นคนธรรมดาคนหนึ่ง เขาจะต้องมีความคุ้นเคยกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น จริยธรรมและศาสนา ขนบธรรมเนียมข้อจำกัดทางสังคม และควรที่จะเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่

เกี่ยวกับชีวิต หน่วยงานในสังคม รูปแบบของการปกครองอีกประการหนึ่ง ความรู้สึกในหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคม และผู้นำในชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

รายละเอียดเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่ซึ่งการจะได้มานั้นก็ได้อธิบายมาแล้วด้วยความรู้เหล่านี้ จะช่วยให้บุคลากรโรงเรียนมีความเข้าใจกว้างขวางขึ้น และเข้าใจในท้องถิ่นดี และเขาเหล่านี้จะต้องหลีกเลี่ยงสถานการณ์ขัดแย้งในสังคม พยายามเสริมสร้างและกระทำให้สิ่งที่ดี เพื่อความสัมพันธ์อันดีงามในชุมชน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

ครูและนักเรียนมีโอกาสมากมายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการแสดงถึงปัญหาของการศึกษาและสังคมอย่างแท้จริง ปัญหาเหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับปัญหาการจราจร วิธีการที่เหมาะสมเกี่ยวกับการควบคุม การกำจัดขยะความต้องการทางการพักผ่อนหย่อนใจของเยาวชน วิธีป้องกันเพลิงไหม้ การทำความสะอาดถนนและอื่น ๆ อีกมากมาย สิ่ง que แสดงออกถึงการติดต่อกับสาธารณชนที่กำลังเติบโตออกมาจากงานของนักเรียนและครูที่ประสบความสำเร็จทั้งหลายนั้น ได้พัฒนาความรู้สึกนิยมนับถือในโรงเรียนมาก และเป็นการปูพื้นฐานให้แก่การร่วมมือประสานงานกันต่อไปในอนาคต

ผลเช่นนี้จะได้รับเช่นเดียวกัน ในสังคมที่ครูและนักเรียน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนตอบสนอง การขอร้องช่วยเหลือจากหน่วยงานหรือองค์การที่สนใจในการศึกษาและการสงเคราะห์ของเด็ก โดยอาจขอร้องให้โรงเรียนสำรวจความต้องการของชุมชนทางสันตนาการ การก่อตั้งสมาคมเบสบอลเล็ก ๆ สำหรับเล่นหลังเลิกเรียนแล้ว หรือในระหว่างวันหยุด เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุดหรือจัดตั้งแคมป์ในฤดูร้อนสำหรับเยาวชน และอื่น ๆ เป็นต้น

ลักษณะอีกอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมในชุมชนก็คือ “ทรัพยากรในชุมชน” เพื่อจุดประสงค์ทางการสอน คือมีคนจำนวนมากในสังคมที่มีความสามารถ ซึ่งพอจะพูดคุยกับนักเรียนถึงเรื่องที่เขาสนใจ และไม่สนใจ สามารถให้ยืมวัสดุและอุปกรณ์ที่มาประกอบการสอนและแสดงความรู้และประสบการณ์ร่วมกับครูในโครงการสอน นักเรียนอาจออกไปดูสถานที่ต่าง ๆ และสัมภาษณ์บุคคลในระดับผู้นำในท้องถิ่น ส่วนมากจะทำโดยการออกไปเยี่ยมบริษัท โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจในสภาพของเศรษฐกิจ ในสังคม และเข้าใจถึงความต้องการทางแรงงาน แต่ละครั้งที่เด็กนักเรียนได้ออกไปจะช่วยทำให้เขาเข้าใจอะไรดีขึ้น และเป็นการสร้างมิตรภาพระหว่างประชาชนและผู้แทนของโรงเรียนอีกด้วย

ในการอุปถัมภ์กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ชุมชนและโรงเรียนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นนั้น ชุมชนจะให้ความสนใจและไหวตัวต่อพฤติกรรมของครูและนักเรียนมาก และต่างเข้าใจในสิทธิของกันและกันด้วยการให้ความเคารพต่อสถานที่ มีอัธยาศัยอันดี และมีความเชื่อฟังต่อกัน แม้แต่คนขับรถของโรงเรียนชุมชนและโรงเรียนก็ยังมองเห็นคุณค่าของเขา ไม่ตรีจิตจากสาธารณชน

ที่ได้รับมีหลายอย่าง ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่างก็ปรารถนาที่จะใช้ความเชื่อถือร่วมกับประชาชนในสังคม ในการที่จะสร้างความศรัทธาสนับสนุน และเชื่อมั่นแก่โรงเรียน

อุปสรรคของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในสังคมของโรงเรียนจะมีขึ้นด้วยดีไม่ได้ ถ้าอุปสรรคหนึ่งหรือสองประการที่มีอยู่ไม่ได้ถูกกำจัดออกไป อุปสรรคเหล่านั้นก็คือ ทศนคติที่ไม่ดีของฝ่ายโรงเรียนต่อการมีส่วนร่วมและความเรียกร้องต้องการของชุมชนที่ไม่ยุติธรรมต่อโรงเรียน

ในงานทุกประเภทต้องมีเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างที่ไม่เต็มใจจะทำงานร่วมกับสังคม ซึ่งในอาชีพเกี่ยวกับการสอนก็เช่นเดียวกัน ในจำนวนนี้มีครูสาว ๆ ที่ไม่อยากจะอยู่ทำงานอาชีพครูตลอดไป หรือครูซึ่งมีความทะเยอทะยานและได้มองหางานที่มีเงินเดือนและโอกาสสูงกว่านี้อยู่เสมอ รวมทั้งครูที่เอาเวลาไปหมกหมุ่นอยู่กับงานส่วนตัวงานสันทนาการกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ครูซึ่งมองไม่เห็นคุณค่าของความสำคัญของกิจกรรมภายนอก หรืออาจมีครูที่มีความจำเป็นในทางการเงิน จึงต้องไปหางานอื่นทำเพิ่ม และยังมีครูที่หัวรั้น ตื้อดื้อต่อความคิดของผู้บริหารงานของโรงเรียน

ข้อเรียกร้องที่ไม่ยุติธรรมของสังคม คืออุปสรรคอีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วม เป็นเวลานานทีเดียวที่ครูต้องตกอยู่ในสภาพของคนที่อยู่ระดับต่ำกว่าคนในสังคม ครูต้องถูกบังคับให้ทำตามหลักการเดิมที่สังคมกำหนด และได้รับการบีบบังคับทางด้านสังคมหลายประการ ข้อจำกัดสิทธิของครูเหล่านี้ ได้รวมจำนวนมากขึ้นพอที่จะทำให้ครูต้องหมดสิทธิที่จะได้รับสิทธิและเกียรติยศบางอย่างไป ข้อเรียกร้องนี้ได้ถูกทำให้เบาบางลงบ้างในระยี่สิบปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นปัญหาหนักสำหรับบางชุมชนและบางประเทศอยู่

ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครูนั้นก็ทำได้มากทีเดียว การปรับปรุงการคัดเลือกบางอย่างในโครงการของโรงเรียนที่ได้ทำมาตลอดเวลานั้น ที่สามารถพัฒนาความเข้าใจและความต้องการในการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้ และให้เขาเพิ่มพูนความสำนึกในการเข้ามาใกล้ชิดสังคมมากขึ้น ข้อจำกัดสิทธิของครูก็อาจแก้ไขไม่ได้ ด้วยการจัดตั้งสัญญาหรือมาตรการอะไรบางอย่าง นอกจากนี้ การเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของชุมชน ภายใต้อำนาจที่มีความสามารถเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่งในการที่จะชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการติดต่อกับชุมชน

ครูและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ จะต้องตระหนักว่าเขาควรจะทำตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน ถ้าไม่เช่นนั้นก็ควรจะออกจากชุมชนไปหางานอื่นทำเสีย จากการกระทำของครู คณะกรรมการโรงเรียนและฝ่ายบริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่ทำให้ชุมชนมองเห็นสิ่งเด่น ๆ ได้ชัดเจนในระหว่างสิทธิของความเป็นครู ความเป็นลูกจ้างของโรงเรียน และในสิทธิของความเป็นครูในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ครูจะต้องอยู่ในชุมชนด้วยความเป็นอยู่ปานกลาง กลมกลืนกับชนทุกชั้น และชุมชนจะให้ความเคารพในด้านส่วนตัวไม่ว่าครูจะอยู่ในสภาพของบุคคลทางสังคมหรือคนธรรมดา ๆ คนหนึ่งในชุมชนนั้น